KALENDARIUM

1943

20 III 1943 r.

20 III 1943 r., Nowy Jork – uroczyste nabożeństwo żałobne (z udziałem 5 000 Polaków) w katedrze Św. Patryka „za spokój duszy setek tysięcy Polaków, których śmierć męczeńska zastała w obozach i więzieniach Rosji Sowieckiej”, w tym „siedmiu tysięcy Oficerów Polskich, którzy zginęli w północnych tundrach Syberii”.

---

5 IV 1943 r.

Londyn – uchwała Rady Narodowej RP w sprawie stracenia w ZSRR Henryka Erlicha i Wiktora Altera, przypominająca o „głębokim zaniepokojeniu o los tych tysięcy obywateli polskich, wywiezionych w głąb Rosji, co do których władze sowieckie nie udzieliły dotychczas wystarczających wyjaśnień”.

---

9 IV 1943 r.

Berlin – zapis w diariuszu ministra propagandy Rzeszy Niemieckiej Josepha Goebbelsa: „W pobliżu Smoleńska odkryto masowe groby Polaków. Bolszewicy zastrzelili po prostu ok. 10 tysięcy polskich jeńców”.

---

10 IV 1943 r.

Warszawa – odlatuje samolotem do Smoleńska zaproszona przez władze niemieckie delegacja polska z udziałem m.in. dyrektora Zarządu Głównego Rady Głównej Opiekuńczej dr. Edmunda Seyfrieda oraz pisarzy Jana Emila Skiwskiego i Ferdynanda Goetla (których dzień wcześniej poinformowano o odkryciu masowej mogiły Polaków wymordowanych przez Sowietów).

11 IV 1943 r.

Nowy Jork – w „Tygodniku Polskim” *Msza żałobna* Kazimierza Wierzyńskiego (nawiązująca do nabożeństwa z 20 III), a w niej fragment:

„Modlimy się za żołnierzy, żołnierzy Wilna i Lwowa,
Pojmanych w napaści z tyłu, zdradzieckiej i judaszowej,
[…]
Żołnierzy w łagrach śmiertelnych, żołnierzy w bagnach zatrutych,
Żołnierzy w lodach kamiennych, żołnierzy bitych i skutych,
Żołnierzy naszej wolności”.

11 IV 1943 r.

Bagdad – komentarz „Kuriera Polskiego w Bagdadzie” do uchwały Rady Narodowej RP z 5 IV wskazujący, że dotyczyła ona „w pierwszym rzędzie bolesnej tajemnicy Starobielska, Kozielska i Ostaszkowa”.

11 IV 1943 r.

11 IV Berlin – Komunikat niemieckiej, informacyjnej Agencji Transocean zaczynający się od słów [ewentualnie może być te pt.] Na początku tego miesiąca donosi o „odkryciu masowego grobu ze zwłokami 3 000 oficerów polskich […], zabitych w lutym i marcu 1940 r. przez GPU. […] Pomiędzy zabitymi znajduje się gen. Smorawiński z Lublina. Niemieckie władze wojskowe obliczają ogólną liczbę polskich oficerów, zabitych i pogrzebanych tam, na 10 000”.Zarówno w tym, jak i w wielu następnych komunikatach, Niemcy używają dawnej nazwy NKWD – GPU.

12 IV 1943 r.

Berlin – Agencja Transocean w audycji w języku angielskim nadała o godz. 15.03 korespondencję Roberta Brose z Katynia, zaś Radio Berlin poinformowało o godz. 20.00, że zamordowani w Katyniu oficerowie pochodzili z sowieckiego obozu jenieckiego w Kozielsku.

12 IV 1943 r.

Rzym – Agencja Stefani podała, że miejsce pochowania oficerów polskich w Katyniu zostało obsadzone świerkami dla zatarcia śladów.

---

13 IV 1943 r.

Madryt – pismo „Informaciones” opublikowało pierwszą korespondencję z Katynia swojego stałego korespondenta w Berlinie: „Zrozumieliśmy przyczyny tego ohydnego morderstwa, którego ofiarą padł prawie cały polski korpus oficerski. Z dokumentów ofiar wynikało niezbicie, że zbrodniczy rozkaz Stalina skierowany był przeciw całej polskiej inteligencji i arystokracji”.

---

13 IV 1943 r.

Berlin – konferencja prasowa w Auswärtiges Amt poświęcona w całości zbrodni katyńskiej.

---

13 IV 1943 r.

Berlin – Radio Berlin przekazuje, że w Katyniu wymordowano „około 1/3 pełnego stanu oficerów dawnej armii polskiej”. Komunikat ten wywołał szeroki rezonans w świecie. Z tego powodu w kolejnych dziesięcioleciach 13 kwietnia przypominano o zbrodni katyńskiej, a w 2007 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustanowił dzień 13 kwietnia Dniem Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej.

---

13 IV 1943 r.

Warszawa – raport Ferdynanda Goetla dla Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża (pierwsze nie pochodzące ze źródeł niemieckich sprawozdanie naocznego świadka).

---

14 IV 1943 r.

Berlin – zapis w diariuszu ministra J. Goebbelsa: „Odkrycie 12 tysięcy zamordowanych przez NKWD polskich oficerów zostanie wykorzystane w najlepszym stylu antybolszewickiej propagandy”.

---

14 IV 1943 r.

Berlin – Radio Berlin w audycji o godz. 17.30: „Bolszewicy na sekundę nie liczyli się nawet z tym, że ta potworna łaźnia zostanie kiedyś odkryta. Dziś zrobią wszystko, by ukryć, sfałszować lub zaprzeczyć temu”.

---

14 IV 1943 r.

Warszawa – pierwszy z serii licznych artykułów o zbrodni katyńskiej na łamach prasy gadzinowej w Generalnym Gubernatorstwie – w „Nowym Kurierze Warszawskim” (a następnego dnia w „Gońcu Krakowskim” i „Gazecie Lwowskiej”).

---

15 IV 1943 r.

Moskwa – komunikat Sowieckiego Biura Informacyjnego (Sowinformbiuro) w sprawie „goebbelsowskich oszczerstw” o zbrodni katyńskiej.

---

15 IV 1943 r.

Londyn – pierwszy obszerny artykuł na temat zbrodni katyńskiej na łamach urzędowego „Dziennika Polskiego” pt. *Sprawa zaginionych oficerów*.

---

15 IV 1943 r.

Quizil Ribat (Irak) – depesza dowódcy Armii Polskiej na Wschodzie gen. dyw. W. Andersa do ministra obrony narodowej RP gen. dyw. Mariana Kukiela: „Jesteśmy od dawna najgłębiej przekonani, że wszyscy oni nie żyją i zostali celowo zamordowani. Pomimo to ogłoszone rewelacje niemieckie wywołały olbrzymie wrażenie i ogromne oburzenie”.

---

15 IV 1943 r.

Warszawa – tytuł obszernego artykułu wstępnego w gadzinowym „Nowym Kurierze Warszawskim”: *Największa zbrodnia dziejów ludzkich*.

---

15 IV 1943 r.

Warszawa – konspiracyjny „Biuletyn Informacyjny” Armii Krajowej w artykule *Mogiła pod Smoleńskiem*: „Zdajemy sobie sprawę z bestialstwa okupacji sowieckiej na Ziemiach Wschodnich [...]. Podziwiamy tylko czelność niemiecką, której mogiły Palmir, Wawra, Oświęcimia, Majdanka [...] nie przeszkadzają w szukaniu zbrodniarzy pod Smoleńskiem”.

---

16 IV 1943 r.

Londyn – urzędowy „Dziennik Polski” stwierdził: „Tylko odsłonięcie prawdy może sparaliżować akcje wroga, która zatacza coraz szersze kręgi”.

---

16 IV 1943 r.

Katyń – przybyła tu Komisja Techniczna PCK, która pracowała przy ekshumacjach do 9 VI.

---

16 IV 1943 r.

Warszawa – artykuł *Cyniczna demonstracja* na łamach konspiracyjnego „WRN”: „O mogiłach smoleńskich nie zapomnimy. Ale próba niemieckiej propagandy zasłonięcia tymi mogiłami obrazu zbrodni niemieckich nie uda się”.

---

17 IV 1943 r.

Londyn – oświadczenie Rady Ministrów RP w sprawie zbrodni katyńskiej: „Rząd Polski piętnuje wszystkie zbrodnie, popełnione na polskich obywatelach, i odmawia prawa wyzyskiwania tych ofiar w politycznej grze przez kogokolwiek, kto winien jest tych przestępstw przeciw Narodowi i Państwu polskiemu”.

---

17 IV 1943 r.

Londyn – oświadczenie ministra obrony narodowej RP gen. dyw. M. Kukiela przypominające starania polskie o odnalezienie zaginionych oficerów: „Zachodzi konieczność zbadania odnalezionych grobów masowych i sprawdzenia przytaczanych faktów przez właściwą instytucję międzynarodową, jaką są władze Międzynarodowego Czerwonego Krzyża”.

---

17 IV 1943 r.

Genewa – delegat Polskiego Czerwonego Krzyża przy Międzynarodowym Czerwonym Krzyżu Stanisław Radziwiłł złożył notę rządu RP w sprawie wysłania komisji do Katynia. Delegat Niemiec złożył notę niemiecką (opracowaną później niż polska) pół godziny wcześniej.

---

17 IV 1943 r.

Katyń – przyjazd grupy oficerów polskich z niemieckich oflagów (m.in. ppłk. dypl. Stefana Mossora, późniejszego generała). „Zachowanie się oficerów polskich wobec Niemców było pełne rezerwy i godności” – zanotował Kazimierz Skarżyński.

---

18 IV 1943 r.

Kraków – pojawiło się na murach sfingowane przez podziemie obwieszczenie szefa Wydziału Propagandy Urzędu Generalnego Gubernatorstwa Wilhelma Ohlenbuscha (datowane 13 IV), zapowiadające wycieczki do... niemieckiego obozu koncentracyjnego Auschwitz (Oświęcim).

---

19 IV 1943 r.

Moskwa – „Prawda” opublikowała artykuł *Polscy współpracownicy* [sotrudniki] *Hitlera*.

---

20 IV 1943 r.

Londyn – nota ministra spraw zagranicznych RP Edwarda Raczyńskiego do ambasadora ZSRR Aleksandra Bogomołowa, domagająca się „szczegółowych i dokładnych” informacji o losach zaginionych polskich oficerów – jeńców wojennych z Kozielska, Starobielska i Ostaszkowa: „Tylko fakty niezbite stanowić mogą w słusznie poruszonej do głębi opinii polskiej i świata przeciwwagę dla tak obfitych i szczegółowych twierdzeń niemieckich o odnalezieniu wielu tysięcy zwłok oficerów polskich pomordowanych pod Smoleńskiem wiosną 1940 r.”.

---

20 IV 1943 r.

Moskwa – oświadczenie Sowieckiego Biura Informacyjnego: „Fakt, że kampania antysowiecka rozpoczęła się równocześnie w prasie polskiej i niemieckiej, i przebiega tym samym torem, ten uderzający fakt pozwala przypuszczać, że odbywa się to w porozumieniu okupantów niemieckich z elementami hitlerowskimi ze sfer rządu Sikorskiego”.

20 IV 1943 r.

Warszawa – artykuł *Smoleńsk – łajdacka prowokacja niemiecka* na łamach konspiracyjnego komunistycznego „Głosu Warszawy”: „Łajdacka i podstępna propaganda antybolszewicka. […] Fałszerstwa i propaganda – to dla hitlerowców pojęcia równoznaczne”. Tekst ten (autorstwa Władysława Gomułki) jako jedyny nie był przedrukowywany w powojennych zbiorach jego artykułów.

20 IV 1943 r.

Warszawa – Zarząd Główny Polskiego Czerwonego Krzyża wysłał do Międzynarodowego Czerwonego Krzyża w Genewie sprawozdanie Kazimierza Skarżyńskiego z pobytu w Katyniu.

21 IV 1943 r.

Moskwa – jednobrzmiące pisma Stalina do premiera Winstona Churchilla i prezydenta Franklina D. Roosevelta w sprawie konieczności zerwania stosunków ZSRR z rządem Polski, który „stoczywszy się na drogę zmowy z rządem hitlerowskim, faktycznie zerwał sojusznicze stosunki z ZSRR”.

22 IV 1943 r.

Moskwa – audycja radiostacji im. T. Kościuszki: „W Warszawie odbywa się ostatni akt potwornej tragedii: Niemcy mordują bezlitośnie resztki Żydów w ghetto. Wiemy więc, co się kryje pod prowokacja niemiecką o znalezieniu zwłok oficerów polskich pod Smoleńskiem. Niemcy rozpętali te sztuczną burzę, by zamaskować swe zbrodnie na Żydach”.

23 IV 1943 r.

Warszawa – deklaracja KC konspiracyjnej Polskiej Partii Robotniczej: „Każdy zrozumiał, że sprawcami tak potwornego morderstwa mogą być tylko ci sami, którzy od początku swego panowania posługiwali się i posługują się metodą masowych morderstw”.

25 IV 1943 r.

Nowy Jork – komentarz „Tygodnika Polskiego”: „Niczyje zbrodnie nie umniejszą nigdy

zgrozy i ohydy zbrodni niemieckich”.

---

25 IV 1943 r.

Moskwa – nota rządu ZSRR o przerwaniu (faktycznie – zerwaniu) stosunków dyplomatycznych z Polską.

---

28 IV 1943 r.

Moskwa – przemówienie radiowe Wandy Wasilewskiej do Polaków w ZSRR po zerwaniu stosunków sowiecko-polskich: „Emigracyjny rząd generała Sikorskiego nie reprezentuje narodu polskiego. Ten rząd występował przeciw zbrojnej walce polskiego narodu z niemieckim okupantem”.

---

30 IV 1943 r.

raport w sprawie zbrodni katyńskiej amerykańskiego oficera łącznikowego przy dowódcy Armii Polskiej na Wschodzie płk. Henry’ego Szymańskiego złożony na ręce szefa wywiadu armii USA gen. George’a Stronga. Departament Wojny 19 XII 1943 r. zarzucił autorowi raportu „stronniczość na rzecz grupy polskiej o nastawieniu antysowieckim”.

---

30 IV 1943 r.

Warszawa – oświadczenie Delegata Rządu RP na Kraj Jana Stanisława Jankowskiego: „Piętnując obłudę Niemców, którzy popełniają sami nieustannie potworne zbrodnie, a przy pomocy przewrotnej propagandy starają się przedstawić siebie jako obrońców cywilizacji i chrześcijaństwa oraz pozyskać dla swych celów społeczeństwo polskie – wzywam wszystkich do demaskowania ich i bezwzględnego zwalczania”.

---

14 V 1943 r.

Warszawa – prezes Polskiego Czerwonego Krzyża Wacław Lachert na spotkaniu z przedstawicielami społeczeństwa polskiego: „Mogiłami jest znaczona historia Polski... takiej mogiły jeszcze nie było...”.

---

24 V 1943 r.

raport ambasadora brytyjskiego przy rządzie RP Owena O'Malleya stwierdzający, że sprawcą zbrodni katyńskiej jest ZSRR. Raport został odtajniony i ogłoszony drukiem pt. *Katyn* dopiero w 1972 r. w Londynie.

Wrzesień 1943 r.

Berlin – wydanie urzędowego niemieckiego zbioru materiałów *Amtliches Material zum Massenmord von Katyn* (recenzja ukazała się w „Völkischer Beobachter" 26 IX).

Wrzesień 1943 r.

oddziały Armii Czerwonej zajmują Katyń.

Poprzedni Strona
Następny Strona